

Grappje!?!

Lucy Reijnen

De helft van de meiden huilt. Ze hangen om elkaars nek. De jongens praten hard en opgewonden in groepjes. Als de bel gaat en de docent Engels, meneer Bastiaansen, binnenkomt zijn er een paar leerlingen die vlug gaan zitten en hun spullen pakken. Bastiaansen is een strenge leraar. Veel leerlingen zijn een beetje bang voor hem. Bastiaansen zegt hard met scherpe stem: “Sit down.” Iedereen gaat zitten.

“Recess is over” Bastiaansen laat zich zwaar in zijn bureaustoel vallen. Wat is er toch aan de hand met die kinderen. Wat heeft hij toch een hekel aan die brugpiepers. Het zijn zulke kinderen nog. Gauw huilen, gauw lachen, altijd bang voor niks. Het liefst zou hij zeggen dat ze maar in hun eigen tijd moeten gaan zitten janken. Maar ja. Dan krijgt hij weer klachten dat hij ‘bot’ is.

“Het huiswerk” begint hij vervolgens met de les. “Wat moest er staan bij question number one?”

Soufiane voelt zich schuldig. Hij heeft zelf niets gedaan maar toch is het soort van zijn schuld. Of zijn schuld... De schuld van die stomme manke poot van hem. Op de basisschool werd hij ermee gepest. Ze riepen altijd ‘Mankepoot’ naar hem. De meester van groep 8 dacht dat hij het goed aanpakte toen hij er in de klas over ging praten. Het enige resultaat was dat ze hem geen ‘Mankepoot’ meer noemden maar ‘Zielepoot’.

Nu op de nieuwe school is het fijn. Hij wordt niet meer gepest en heeft al een paar goede vrienden. Met Gijs en Wout zit hij iedere pauze samen en ook na school spreken ze af.

Vorige week ging het mis. Tijdens de gym moesten ze over een bok springen en dat mislukte. In zijn aanloop struikelde hij over de mat. Iedereen moest lachen omdat, toen hij snel opstond om het opnieuw te doen, hij op precies dezelfde manier struikelde. “Wedden dat je dat niet nog een keer kunt” riep Tommie. Toen had weer iedereen gelachen. Ook zichzelf en ook de leraar. Die vroeg of hij zich pijn had gedaan. Natuurlijk had hij zich pijn gedaan maar hij deed of er niets aan de hand was.

In de pauze riep Gijs naar hem terwijl ze in de rij stonden bij de catering: “Souf! Ze hebben hier iets speciaal voor jou!” en hij wees naar de bokkenpootjes die tussen de gevulde koeken en de stroopwafels in lagen. Iedereen lachte. Hijzelf ook een beetje want ja wat moet je anders.

Maar ja, toen begon het weer. Ook met kinderen uit andere klassen. Het werd ineens de gewoonte om hem ‘Bokkenpootje’ te noemen. In de klas noemde Gijs hem tijdens mentor-les ook ‘bokkenpootje’. De mentor stopte direct met de les.

“Hoe noem jij Soufiane?” vroeg ze. “Ik bedoel er niets mee” zei Gijs, “Ik zeg dat niet om uit te

schelden. Toch? Soufiane? Het is toch gewoon... Dat zegt toch iedereen?" Gijs voelde ergens toen ook wel meteen dat het niet oké was. Het werd akelig stil in de klas. "Ik vind het niet erg" zei Soufiane toen maar. "Ik vind het wel erg" zei de juf. "Zo gaan we niet met elkaar om in deze klas." Gijs werd vuurrood.

"Iedereen zegt bokkenpoot. Soufiane vindt dat helemaal niet leuk" zei Wout, "Niemand vindt het leuk om uitgescholden te worden."

Francien stak ook haar vinger op. "Ze noemen mij altijd 'Stuudje'. Dat vind ik ook niet leuk."

"Ja, maar jij gaat huilen als je geen tien hebt" vond Meltem met een spottend lachje. "Stuudje is geen scheldwoord" zei ze, "Dat ben je gewoon." Toen ging de bel en was het pauze.

In de pauze ging het gedoe door. Wout duwde Gijs. Gijs duwde terug. Tommie bemoeide zich ermee. Uiteindelijk maakte Gijs het goed en kocht bij de catering een bokkenpootje voor Soufiane. Tja, toen voelde Soufiane zich opnieuw een beetje opgelaten. Gijs zag het en zei een beetje ongemakkelijk "Grapje..." Soufiane zag dat Gijs het niet verkeerd bedoelde dus lachte hij en nam een grote hap van de bokkenpoot.

Toen bemoeide Meltem zich ermee. "Dat pik je toch niet!" riep ze en sloeg de rest van het bokkenpootje uit zijn hand.

"Laat nou" Wout probeerde de boel te sussen. "Schelden doet geen zeer".

"Dat komt omdat ze jou niet uitschelden. Voor bokkenpoot of Marokkaan" riep ze.

"Dat doet toch ook niemand. Het was gewoon een fout grapje en het is al opgelost" zei Tommie.

"Lekker makkelijk" antwoordde Meltem en gaf Gijs een flinke duw. Gijs duwde terug.

Meltem verloor haar evenwicht omdat ze op de bokkenpoot was gaan staan. Ze viel met haar mond net op de hoek van een tafel. Meteen ontstond er een grote kring. "Ruzie! Ruzie! Ruzie!" klonk het door de aula. Meltem gilte en bloedde flink uit haar lip. Een van de meiden rende meteen naar haar toe hield haar vast en schreeuwde: "Je bloedt! Je bloedt!" Ja, dat had iedereen ook wel gezien. De conciërge was er snel bij, joeg iedereen weg, greep Gijs en Meltem allebei bij de arm en trok ze mee naar het conciërge-hok. Soufiane en Wout staan verslagen bij elkaar. Soufiane kan wel janken. "Komt wel goed, joh" zegt Wout. Langzaam lopen ze naar boven. Engels ook dat nog.

Bastiaansen wandelt heen en weer voor de klas. Hij steekt een liniaal tussen zijn kraag en zijn nek en krabt zo op zijn rug. "Next week" zegt hij streng, "Kennen jullie alle woordjes van bladzijde 16. Zowel English-Dutch as Dutch- English." De deur van de klas gaat open. Meltem komt binnen en houdt een ice-pack tegen haar lip. Gijs komt achter haar binnen met rood behuilde ogen en achter hen stapt hun mentor het lokaal in. Bastiaansen zucht. Lieve hemel nog meer gedoe. Moet dat nou echt allemaal nou net in zijn les?

De juf zegt rustig dat Gijs en Meltem het uitgepraat hebben maar dat ze na de les Soufiane en Wout heel even wil spreken. "Ik weet niet of ik me nog kan concentreren." zegt Meltem aanstellerig en steekt theatraal haar kin omhoog. De mentor draait zich snel om, ze was al op weg naar buiten.

"Als jij je niet kunt concentreren moet je misschien deze les even inhalen. Na het laatste uur op mijn kamer." Ze kijkt er erg streng bij en loopt de klas uit. Meltem rolt met haar ogen en zucht dramatisch.

Bastiaansen slaat hard met de liniaal op zijn bureau. Iedereen schrikt. "Sit" snauwt Bastiaansen tegen Meltem. "Home-work" zegt hij dan. "Pak allemaal je agenda. Next week, Tuesday second period schriftelijke overhoring van..."

Werkvorm: Grapje!?!

Doel

- Bewust-worden van gevolgen van schijnbaar onschuldige grapjes
- Bespreekbaar maken uitschelden
- Leerlingen laten nadenken welke rol je kunt pakken in deze situatie
- Leren van elkaars inzichten
- Bevorderen positief groepsgevoel

Voor wie

- Bovenbouw PO
- VO
- MBO

Werkwijze

Deze werkvorm bestaat uit twee delen: Een voorleesverhaal en een klassengesprek naar aanleiding van stellingen.

Alleen het verhaal voorlezen en even in algemene zin erover doorpraten met een klas kan.

Wanneer je wat meer de diepte wil ingaan kun je ook de PowerPointpresentatie met de stellingen downloaden. De stellingen gaan niet over het verhaal maar over grapjes maken in het algemeen. Lees vooraf de stellingen goed door en kies die stellingen die passen bij jouw groep. Hoe je gaat werken met de stellingen hangt af van je eigen voorkeur.

1. Over de streep

De stellingen zijn vaak zo gemaakt dat ze maar een kant van het verhaal benadrukken. Leg uit aan leerlingen dat de keuze voor of tegen een stelling vaak moeilijk kan zijn. Leg uit dat het niet erg is om van gedachten te veranderen. Nadenken is in essentie van gedachten veranderen...

Bekijk de stellingen vooraf kritisch en kies kaarten die passen bij deze groep of die passend zijn bij het groepsproces op dit moment.

Voor deze werkwijze is veel ruimte nodig, want hierbij komen ze letterlijk in beweging.

Er worden steeds stellingen voorgelezen. Groepsleden die het eens zijn met de stelling gaan naar rechts, degenen die het er niet eens zijn gaan links staan. In het midden mag (nog) niet. Dan gaan groepsleden proberen met argumenten leerlingen laten wisselen van kant. Wanneer iemand een nuance aanbrengt mag iedereen die dit goed vindt een stap naar het midden zetten. Hou vaart in het 'spel' en zorg ervoor dat iedereen een inbreng heeft.

Tip: Soms hebben jongeren de neiging om aan één kant te blijven staan. Laat leerlingen bij de eerste stelling kiezen voor links of rechts gaan staan. Wanneer de volgende stelling aan de beurt is moeten ze niet rechts of links gaan staan maar aan voor- of achterzijde van de ruimte. Er zijn dan niet twee maar vier kanten waar leerlingen naar toe kunnen lopen. Ervaring leert dat wanneer leerlingen sowieso in beweging moeten komen ze ook eerder geneigd zijn  cht te kiezen.

Variatie: Laat leerlingen niet zelf voor of tegen een stelling kiezen maar verdeel ze in twee groepen. Een groep is vóór en de andere groep is tegen de stelling. Ze moeten nu argumenten bedenken voor een stelling waar ze wellicht helemaal niet achter staan. Zo worden ze bewust van het feit dat je een stelling van twee kanten kunt bekijken. Maak de groepen steeds anders van samenstelling en zorg voor inbreng van iedereen.

2. Post-its met Flap

Verdeel de groep in twee- of drietallen.

De stellingen worden voorgelezen en/of getoond via de PowerPoint op het Digibord. Leerlingen gaan in hun groepje overleggen en vervolgens naar aanleiding van de stelling een argument voor of tegen bedenken. Dit wordt op een Post-it genoteerd. De Post-its worden op een gezamenlijke flap geplakt. Bespreek na afloop opvallende uitspraken in de groep: Zijn er overeenkomsten, verschillen? Welke thema's keren steeds weer terug in het groepsgesprek?

Aanvullende opdracht: maak eigen stellingen en wissel deze uit.

3. Scenes maken

Laat leerlingen in tweetallen of kleine groepjes twee of drie stellingen uitkiezen. Ze moeten nu met behulp van de stelling een klein verhaaltje bedenken en dat ook uitspelen. Iedere scene heeft een begin, een midden en een duidelijk einde. Vertel vooraf dat de scenes worden nabesproken en welke vragen er dan gesteld worden.

Geef ze niet te lang de tijd om te bedenken en te repeteren: vijf tot tien minuten is voldoende. Dit maakt de presentatie achteraf 'veiliger'.

Vertel leerlingen dat in een theatervoorstelling eindeloos geoefend wordt. Dus als het resultaat minder geslaagd is dan kinderen vooraf hoopten, ligt het vooral daaraan.

Aan elkaar presenteren en nabespreken.

Vragen voor nabespreking:

- Wat heeft deze scene ons willen zeggen?
- Was wat er gebeurde herkenbaar?
- Wat heeft het groepje leerlingen goed gedaan?

4. Rode of groene kaart

Maak voor iedere leerling een groen en een rood kaartje. Laat vervolgens de door jou uitgekozen stellingen van de PowerPoint zien. Vervolgens moeten ze na het zien van de stelling een van beide kaartjes omhoog houden. Groen als ze het eens zijn met de stelling en Rood wanneer ze er tegen zijn.

Geef verschillende leerlingen de beurt om argumenten voor of tegen de stelling te geven. Kijk na het bespreken van de stelling of er leerlingen zijn die van gedachten zijn veranderd.

Stellingen

Schelden doet niet zeer	Een grapje moet kunnen
Als iemand een grap maakt over zichzelf mag jij dat ook	Je kunt altijd doen of iets een grapje is
Grapjes zijn vaak bedoeld om iets anders te zeggen	Sarcastische leraren denken dat ze grappig zijn
Humor maakt lessen juist leuk	Als er grapjes worden gemaakt kun je je onveilig voelen
Ik haat dubbelzinnige grapjes	Ze moeten niet moeilijk doen: een grapje is een grapje

Stellingen

Je kunt iets voor de grap zeggen maar het serieus bedoelen	Als iemand lacht kan hij je grap toch niet leuk vinden
Sommige mensen kunnen nergens tegen	Door grappig te zijn hoor je er eerder bij
Als je overal een grapje van maakt ben je niet goed bezig	Grappig doen over ziektes kan echt niet
Soms is een grap heel erg maar moet ik toch lachen	Er is duidelijk verschil tussen lachen en uitlachen
Grappjes kunnen iemand diep raken	Voor de grap iemand pijn doen kan nooit

Stellingen

Een grap doorbreekt de spanning	Sommige mensen hebben geen humor
Als je een grap uit moet leggen is de lol eraf	Je merkt het niet altijd als een grap te ver gaat
Als je een grap niet leuk vindt ben je een flauwerik	Vaak lachen mensen alleen om erbij te horen
Niet zeuren: lachen is gezond	Niet iedereen lacht om dezelfde grappen
Samen lachen is goed voor de sfeer	Gemene grapjes zijn nooit leuk